

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Stenden Hogeschool
T.a.v. De heer Mr. L.J. Klaassen
Rengerslaan 8
8900 DD LEEUWARDEN

**Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering**
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Datum **04 JULI 2017**
Betreft Besluit macrodoelmatigheid hbo master Educational Leadership

Onze referentie
1221379

Uw brief van
20 april 2017

Uw referentie
170/41

Bijlagen
1

Geachte heer Klaassen,

Met de brief van 20 april 2017, door de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (hierna: CDHO) ontvangen op 24 april 2017, hebt u mij het voornemen voorgelegd om de hbo masteropleiding Educational Leadership als bekostigde opleiding (deeltijd) te verzorgen in Groningen. De opleiding is voorgesteld in het Croho onderdeel Onderwijs en de studielast is door u bepaald op 60 studiepunten.

Advies CDHO

De CDHO heeft mij bij brief van 14 juni 2017, kenmerk 2017/22, negatief geadviseerd over uw aanvraag. Dit advies, dat integraal deel uitmaakt van dit besluit, treft u hierbij aan.

Besluit

Gelet op het bovengenoemd advies van de CDHO, het bepaalde in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (hierna: WHW) en in de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs 2014 (hierna: Beleidsregel), heb ik besloten niet in te stemmen met uw voornemen om de hbo masteropleiding Educational Leadership als bekostigde opleiding (deeltijd) te verzorgen in Groningen.

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor mijn besluitvorming is gelegen in artikel 6.2 van de WHW. Voorts is de Beleidsregel leidraad geweest voor mijn afwegingen.

Motivering

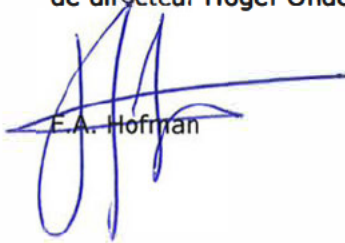
Overeenkomstig het advies van de CDHO concludeer ik dat uw aanvraag niet voldoet aan criterium C van artikel 6 van de Beleidsregel. Voor de nadere motivering verwijs ik u naar het advies van de CDHO.

Een belanghebbende kan tegen dit besluit binnen zes weken na de dag waarop het besluit hem is toegezonden schriftelijk bezwaar maken. De belanghebbende dient daartoe een bezwaarschrift in bij de minister van OCW, onder vermelding van "Bezwaar", ter attentie van DUO, Postbus 606, 2700 ML in Zoetermeer. Meer informatie over het maken van bezwaar vindt u op www.bezwaarschriftenocw.nl

Een afschrift van deze brief is verzonden aan de CDHO, de NVAO, DUO-Groningen, de Inspectie van het Onderwijs en de Vereniging Hogescholen.

Onze referentie
1221379

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Namens,
de directeur Hoger Onderwijs en Studiefinanciering,

F.A. Hofman

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. de directeur Hoger Onderwijs & Studiefinanciering
drs F A Hofman
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Geachte heer Hofman,

datum 14 juni 2017
onderwerp advies nieuwe opleiding deeltijd hbo Master Educational Leadership (MEL) Stenden hogeschool Groningen

Hierbij ontvangt u het advies van de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs inzake de aanvraag voor een nieuwe opleiding van Stenden hogeschool ten behoeve van de hbo Master Educational Leadership (MEL) te Groningen.

Ik verzoek u mij een afschrift van uw besluit toe te zenden.

Ik ga ervan uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd, met vriendelijke groet,

ons kenmerk
2017/22

bijlagen
advies CDHO

drs. P.M.M. Rullmann
voorzitter CDHO

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. de Minister
mw dr M. Bussemaker
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Advies Geachte mevrouw Bussemaker,

datum
14 juni 2017

Op 24 april 2017 heeft de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs het voornemen ontvangen van Stenden Hogeschool om de hbo master Master Educational Leadership (voortaan vermeld als MEL) als bekostigde opleiding te verzorgen te Groningen. De aanvraag was voorzien van alle voor de beoordeling van de aanvraag benodigde gegevens en is door de commissie in behandeling genomen.

onderwerp
nieuwe opleiding
Stenden Hogeschool
deeltijd hbo
Master Educational
Leadership (MEL)
Groningen

Advies Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

Gelet op het hierna volgende adviseert de commissie u om negatief te besluiten op het verzoek van Stenden Hogeschool om de opleiding hbo Master Educational Leadership (MEL) als bekostigde opleiding te verzorgen in Groningen.

oms kenmerk
2017/22

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor dit advies is gelegen in artikel 6.2 van de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW). Voorts heeft de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014, verder te noemen de Beleidsregel, voor de commissie als leidraad gediend. Het beoordelingskader treft u in de bijlage bij dit advies aan.

bijlagen
beoordelingskader

Omschrijving van de aanvraag

Aanvrager wil MEL in Groningen aanbieden. Het gaat om een Nederlandstalige hbo master in het Croho onderdeel Onderwijs. De opleiding omvat 60 EC en wordt in deeltijd aangeboden.

De opleiding is modulair ingericht en bestaat inhoudelijk uit drie ontwikkelingslijnen: een themalijn met leiderschapsontwikkeling en organisatiekunde, een onderzoekslijn met onderzoeksvaardigheden en praktijkgericht onderzoek in de eigen school en een integrale lijn met persoonlijke leiderschapsontwikkeling en praktijkvraagstelling. Eigen leiderschapsvraagstukken staan centraal.

De opleiding is toegankelijk voor werkende school- en teamleiders uit het onderwijsveld (van primair tot hoger onderwijs) die educatieve leiderschapsvaardigheden willen ontwikkelen om door te groeien in en naar leiderschapsfuncties in het onderwijsveld. Na de MEL kunnen zij zich opnieuw registreren in de schoolleidersregisters primair en voortgezet onderwijs.

Aanvrager doet een beroep op criteria a en b en c in art. 6 van de Beleidsregel.

De aanvraag voldoet naar mening van de commissie aan de criteria a en b in art. 6 van de Beleidsregel

Beoordeling criterium a Beleidsregel

Aanvrager stelt dat MEL sterk verwant is aan zes bestaande onbekostigde masters voor educatief leiderschap van onderwijsgroep Penta Nova en van Saxion Hogescholen (zie Tabel 1). In die zin kan MEL als bestaand onderwijsaanbod gekwalificeerd worden. De doelgroep betreft bij al deze opleidingen school- en teamleiders in het onderwijs. Wel leggen aanverwante opleidingen andere accenten en hebben andere competentieprofielen. Aanvrager kiest voor 3 kerncompetenties met 7 deelcompetenties, gericht op verbindend educatief leiderschap, terwijl Penta Nova vijf competenties met 20 deelthema's heeft en zich richt op onderzoeksmatig leiderschap. Andere aanverwante opleidingen verschillen ook qua competentieprofielen. Dit zijn de Master in Leadership in Education, Master Integraal Leiderschap, Master of Education Management en Executive Master in Management in Education (zie Tabel 1). De nieuwe opleiding MEL is afgestemd met een aantal hogescholen, directeuren van educatieve opleidingen in Noord-Nederland en gemeld in het landelijk overleg Schoolleidersopleidingen PO.

Tabel 1. Aanverwante masteropleidingen.

masteropleiding	instelling en locatie
MEL	Penta Nova: Marnix Academie Utrecht
MEL	Penta Nova: Driestar Gouda
MEL	Penta Nova: Viaa-Gereformeerde Hogeschool Zwolle
MEL	Penta Nova: Christelijke Hogeschool Ede
MEL	Penta Nova: Hogeschool INHolland Haarlem/Amsterdam
MEL	Saxion Hogeschool Deventer en Hengelo
Leadership in Education	Fontys Hogeschool Eindhoven en Zwolle
Integraal Leiderschap	CNA Amsterdam
Education Management	NSO Amsterdam
Management in Education	TIAS Business School Utrecht/Tilburg

Bron: aanvraag

Op grond van het bovenstaande concludeert de commissie dat de inhoud van de opleiding al bestaat. Daarmee is de noodzaak van deze opleiding in de zin van de Beleidsregel aangetoond. De aanvraag voldoet aan criterium a in art. 6 van de Beleidsregel.

Beoordeling criterium b Beleidsregel

Aanvrager stelt dat MEL aansluit op een arbeidsmarktbehoefte in combinatie met een maatschappelijke behoefte.

Beoordeling maatschappelijke behoefte

Er is een maatschappelijke behoefte aan professionele masteropleidingen, mede gezien vanuit de ontwikkelingen rondom een leven lang leren. Aanvrager onderbouwt het beroep op een maatschappelijke behoefte als volgt: Nederland kent vergeleken met andere landen een relatief geringe hoeveelheid masterstudenten (Professionele Masters van toegevoegde waarde, Vereniging Hogescholen, 2016). Daarom is een actieplan gemaakt voor verdere uitbouw van

pagina 3 van 8 professionele masters. Het Ministerie van OCW faciliteert de toename van het aantal masteropgeleide professionals en daar sluit MEL goed op aan.

De professionele ontwikkeling van leraren staat al tien jaar hoog op de agenda bij de overheid (Actieplan Leraar 2020). Het Ministerie van OCW stimuleert het volgen van masters, waaronder professionele masters (Strategische Agenda hoger onderwijs en onderzoek 2015-2025) en wil op masterniveau opgeleide schoolleiders.

De Onderwijsinspectie kwam in 2014 met het onderzoeksrapport 'Voor beter onderwijs zijn nog betere schoolleiders nodig'. Schoolleiders krijgen van de overheid de gelegenheid om zich professioneel te ontwikkelen. Voor het primair en voortgezet onderwijs zijn schoolleidersregisters ontwikkeld om de kwaliteitsverbetering van het onderwijs te ondersteunen. In het bestuursakkoord voor de sector primair onderwijs (2014) staat dat alle schoolleiders werken aan het onderhouden van hun bekwaamheid en zich registreren in het schoolleidersregister PO. Het is de bedoeling dat in 2018 alle schoolleiders voldoen aan de registratie-eisen, waaronder een afgeronde schoolleidersopleiding of een vergelijkbaar niveau van kennis en vaardigheden. Uit het Sectorakkoord (VO 2014-2017, Samen werken aan onderwijskwaliteit) komt naar voren dat het bekwaamheidsniveau van schoolleiders moet worden gestimuleerd en gefaciliteerd. Aanbevolen wordt om masteropleidingen meer te spreiden over het land (onderzoeksrapport 'Aansluiting vraag-aanbod masteropleidingen VO', p.8). In Noord-Nederland wordt nog geen MEL aangeboden. Educatie is bovendien een speerpunt van hogescholen in Noord-Nederland (Sectorplan Noord-Nederland, 2016). Het doel is om het kennisniveau in de regio te laten groeien door bijscholing. Op grond van het voorgaande concludeert de commissie dat een maatschappelijke behoefte is aangetoond.

Beoordeling arbeidsmarktbehoefte

MEL is een deeltijdopleiding bedoeld voor reeds werkende schoolleiders. Aangetoond moet worden of onderwijsinstellingen in Noord-Nederland behoefte hebben aan opscholing voor zittende schoolleiders. Aanvrager baseert zich voor het aantonen van de arbeidsmarktbehoefte op onderzoeken van ROA en BBO.

Uit de AIS van ROA komt naar voren dat de uitbreidingsvraag voor wo en hbo opgeleiden met een master in een onderwijsrichting (pedagogiek, onderwijskunde, eerstegraads docent) zeer gering is (0,3% en 0,2%). Echter, de gemiddelde vervangingsvraag voor hbo en wo opgeleiden bedraagt minstens 2,5% en 2,7% per jaar. Dit komt neer op 11.100 baanopeningen op wo niveau. Op hbo niveau is sprake van een vervangingsvraag van 3,9% per jaar en 57.200 baanopeningen. Wo en hbo onderwijs is echter een zeer breed veld dat zowel leraren als onderwijsmanagers beslaat. Daarom zal slechts een klein deel van deze baanopeningen leidinggevende functies betreffen, waarvoor zittend onderwijspersoneel zich kan laten opscholen. Tabel 2 toont de arbeidsmarktprognose voor managers in het onderwijs. Een grote vervangingsvraag wordt verwacht omdat 40% van de beroepsgroep ouder is dan 55 jaar. Daarom worden 5.300 vacatures verwacht die passend zullen zijn voor afgestudeerden van MEL en andere educatieve managementopleidingen.

pagina 4 van 8 Tabel 2. Arbeidsmarktprognose managers onderwijs

	Vraag en baanopeningen	Jaarlijkse groei 2014-2020	Typering ROA (t.o.v. gemiddelde)*
Beroepsgroep managers onderwijs	Uitbreidingsvraag	-1,1	erg laag
	vervangingsvraag	4,8	hoog
	baanopeningen	4,8	hoog

*Gemiddelde alle beroepsgroepen, respectievelijk alle opleidingstypen

Bron ROA

Vanwege de ontgroening en krimp in de noordelijke regio is samenwerking tussen onderwijsinstellingen belangrijk. Hiervoor zijn leiderschapsvaardigheden nodig. BBO heeft de arbeidsmarkt voor MEL onderzocht (Onderzoeksrapport van Bureau Beleidsonderzoek ten behoeve van MEL Stenden, december 2016). Daaruit blijkt een professionaliseringsbehoefte van schoolleiders. Uit interviews onder twaalf schoolbestuurders blijkt dat de eindkwalificaties van MEL goed aansluiten bij vragen uit het werkveld. Een deel wil medewerkers MEL laten volgen. Het gaat om 40 tot 50 medewerkers. Over de arbeidsmarktperspectieven voor afgestudeerden zijn ze optimistisch, want ondanks dalende leerlingenaantallen blijven schoolleiders noodzakelijk. Met name bij hogescholen in de noordelijke regio wordt een grote vervangingsvraag onder onderwijsmanagers verwacht (Onderzoeksrapport BBO, december 2016, p.25).

De commissie merkt op dat in het onderzoek geen concrete aantallen worden genoemd. Wel komt uit het bevragen van schoolleiders uit het veld (Onderzoeksrapport BBO, december 2016, p.17) naar voren dat de helft overweegt MEL te gaan doen. Dit komt neer op 150 tot 200 studenten in de komende vijf jaar, dus 30 tot 50 studenten per jaar die reeds in het onderwijs werken en behoefte hebben aan opscholing.

Ook hebben 111 schoolleiders in onderwijsinstellingen van primair tot hoger beroepsonderwijs in de noordelijke provincies en studenten van leiderschapsopleidingen van aanvrager en de NHL een enquête ingevuld (Onderzoeksrapport BBO, december 2016, p.17). Zij ondersteunen het didactische concept, want het is sterk verwant met de praktijk. Theorie en praktijk worden gekoppeld vanuit de eigen leiderschapsvraagstukken. Van de ondervraagden willen 15 tot 20 MEL gaan volgen. De arbeidsmarkt voor de hele noordelijke regio zal groter zijn. Hiermee is de reële opscholingsbehoefte die aansluit bij een hoge vervangingsvraag voor onderwijsmanagers op de arbeidsmarkt aannemelijk gemaakt.

De commissie concludeert dat de aanvraag aansluit op een maatschappelijke en een arbeidsmarktbehoefte. De aanvraag voldoet aan criterium b in art. 6 van de Beleidsregel.

Beoordeling criterium c Beleidsregel

Aanvrager heeft in de prestatieafspraken met de Minister het zwaartepunt Educatie vastgelegd, ook in relatie tot de kennisinfrastructuur in Noord-Nederland. MEL sluit daarbij aan omdat het gericht is op het educatieve domein en de educatieve infrastructuur in Noord-Nederland kan versterken. Bij de fusie tussen aanvrager en de NHL wordt Vitale regio's en leiderschap als cruciale factor opgevoerd. MEL biedt verdieping en verbreding in leiderschapsvraagstukken. Aangezien de opleiding aansluit op de prestatieafspraken wordt aangenomen dat de aanvraag

pagina 5 van 8 voldoet aan criterium c, tenzij naar het oordeel van de Minister reeds voldoende opleidingen in de vraag kunnen voorzien.

Vanaf 24 april 2017 is op de website van de CDHO kennis gegeven van het voornemen van Stenden Hogeschool om MEL in Groningen aan te bieden. Hiermee is aan de instellingen voor hoger onderwijs de mogelijkheid gegeven om hun zienswijzen op dit voornemen kenbaar te maken. De Hanzehogeschool heeft een zienswijze ingediend en geeft aan dat aanvrager niet heeft gezorgd voor afstemming met de Hanzehogeschool. In de zienswijze wordt aangegeven dat MEL substantiële overlap vertoont met de onbekostigde deeltijd master Leiderschap van de Hanzehogeschool. Deze is bovendien in dezelfde plaats gevestigd. De overlap betreft zowel de inhoud en context als de doelgroep. Met name de onderzoekslijn en integrale lijn vertonen overeenkomsten met de master leiderschap. Beide opleidingen hebben praktijkgerichte onderwijsopdrachten.

Hoewel MEL gericht is op leiderschap in het algemeen voor diverse beroepssectoren werkt ongeveer de helft van de studenten van deze master in het onderwijs. Na afronding kunnen studenten worden opgenomen in het schoolleidersregister omdat ze de juiste competenties hebben opgedaan. Het risico bestaat dat de master Leiderschap aanzienlijk minder studenten zal trekken als MEL van start gaat omdat potentiële studenten uit het onderwijsveld in Noord-Nederland niet meer zullen kiezen voor de master Leiderschap. Het is een kleine opleiding met een instroom van ongeveer 10 studenten per jaar. Een nog lagere instroom is onwenselijk.

Tevens vertoont MEL enige overlap met de master Talentontwikkeling en diversiteit. De commissie merkt echter op dat deze opleiding een andere insteek heeft.

Het verschil tussen MEL en de master Leiderschap betreft de innovaties die breder worden getrokken dan onderwijs, de mogelijkheid om losse modules van de master Leiderschap te volgen en de bredere doelgroep. De commissie onderkent de overeenkomsten, maar merkt ook op dat deze master in beginsel niet speciaal bedoeld is voor managers in het onderwijs. Schoolbesturen zien MEL als een goede ontwikkeling (Onderzoeksrapport BBO, december 2016, p.27-28). Schoolleiders leren actuele leiderschapsvraagstukken zoals krimp en kwaliteitsontwikkelingen bij zwakke scholen hanteren.

Aanvrager heeft een overzicht geleverd van de instroom in verwante onbekostigde opleidingen (zie Tabel 3). De instroom in het verwante onderwijsaanbod was stabiel, rond de 115 inschrijvingen. Afgezien van de onbekostigde brede master Leiderschap zijn vergelijkbare op onderwijsmanagement gerichte opleidingen allemaal in een andere regio gevestigd.

pagina 6 van 8 Tabel 3. Instroomgegevens onbekostigde educatieve masters in Nederland

Masteropleiding gericht op educatief leiderschap	Locaties	instroomgegevens			
		2013	2014	2015	2016
MEL Penta Nova	Utrecht, Gouda, Zwolle, Ede, Haarlem/ Amsterdam	35	35	35	35
MEL Saxion Hogeschool	Deventer, Hengelo	18	10	28	24
MLE Fontys Hogeschool	Eindhoven, Zwolle	15	12	14	18
MEM, NSO-CNA	Amsterdam	40	40	40	40
NNE TIAS Business School	Utrecht/Tilburg	25	25	25	25
Leiderschap Hanzehogeschool	Groningen	12	10	8	14

Bron: gebaseerd op mondelinge of schriftelijke informatie die aanvrager en de CDHO hebben ontvangen van deze opleidingen.

Aanvrager heeft een prognose gemaakt van de instroom in de voorgenomen opleiding op grond van de enquêtes (Onderzoeksrapport BBO, december 2016, p.17). Bijna de helft van de schoolleiders overweegt MEL te gaan doen. Dit komt volgens BBO neer op 150 tot 200 studenten in de komende vijf jaar en 30 tot 50 studenten per jaar. Daarna zal nog steeds vraag zijn naar MEL vanwege de vervangingsvraag in het onderwijs. Aanvrager verwacht dat het eerste jaar 25 studenten zullen instromen en verwacht in de daaropvolgende jaren een groei richting 50 studenten per jaar (zie Tabel 4). De commissie acht deze prognose realistisch. MEL zal echter bij vestiging in Groningen als bekostigde, gelijkende opleiding het voortbestaan van de onbekostigde master Leiderschap ernstig bedreigen.

Tabel 4. Geschatte instroom MEL Stenden.

	2018	2019	2020	2021	2022
aantal inschrijvingen	25	40	50	50	50

Bron: BBO

Als de instroom in de bestaande opleidingen en de verwachte instroom in de voorgenomen opleiding worden afgezet tegen de arbeidsmarktbehoefte die bij criterium b aannemelijk is gemaakt, blijkt dat er vanuit de landelijke arbeidsmarkt bezien te weinig ruimte is om deze opleiding op de locatie Groningen binnen het bekostigde domein vorm te geven.

Aanvrager heeft een beschrijving geleverd van de inbedding in de bestaande kennisinfrastructuur. MEL wordt onderdeel van de School of Education van aanvrager. Zowel bij aanvrager als bij de NHL zijn lectoraten, educatieve bachelors en masters en post-hbo opleidingen educatief leiderschap te vinden. De infrastructuur is gericht op leren buiten de onderwijslocatie. MEL studenten krijgen toegang tot wetenschappelijke data.

pagina 7 van 8 Vestiging van MEL in Groningen heeft een negatief effect op de landelijke spreiding van het onderwijsaanbod. Negatieve effecten op de doelmatigheid door vestiging in Groningen zijn niet uit te sluiten. De commissie concludeert dat er onvoldoende ruimte in het aanbod bestaat om MEL op de locatie Groningen aan te bieden. De aanvraag voldoet niet aan criterium c in art. 6 van de Beleidsregel.

Gelet op het vorenstaande adviseert de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs u om negatief te besluiten op het voorliggende verzoek. Voorwaarde is dat aanvrager MEL in Leeuwarden in plaats van Groningen vestigt.

De Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

drs. P.M.M. Rullmann
voorzitter

pagina 8 van 8 **Bijlage:**
Beoordelingskader macrodoelmatigheid nieuwe opleiding

Aan de hand van de in de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014 genoemde voorwaarden worden voornemens tot het verzorgen van een nieuwe opleiding beoordeeld op doelmatigheid. Een nieuwe opleiding kan volgens artikel 6 van deze Beleidsregel alleen doelmatig worden geacht indien het voornemen voldoet aan de criteria a, b en c.

Volgens criterium a heeft het instellingsbestuur aangetoond dat uitbreiding van het landelijk aanbod met de nieuwe opleiding noodzakelijk is en dat de vernieuwing niet kan worden gerealiseerd binnen het landelijk bestaande opleidingsaanbod.

Volgens criterium b heeft het instellingsbestuur aangetoond dat er behoefte bestaat aan de nieuwe opleiding, zijnde overwegend een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend maatschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend wetenschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte.

Volgens criterium c dient het instellingsbestuur aan te tonen dat er in het landelijk onderwijsaanbod ruimte is voor de opleiding. Indien de voorgenomen opleiding aansluit op zwaartepunten die de instelling heeft vastgelegd in de prestatieafspraken¹, wordt aangenomen dat is voldaan aan criterium c, tenzij naar het oordeel van de Minister reeds voldoende opleidingen in de behoefte kunnen voorzien.

¹ In de beschikkingen tot toekenning van de prestatiebekostiging heeft de Minister geen uitspraken gedaan over de doelmatigheid van eventueel in het voorstel aangekondigde nieuwe opleidingen of vestigingsplaatsen.